

Malomeštiacke kresťanstvo

Prirovnaním Božieho kráľovstva k pokladu, kvôli ktorému človek predá všetko, Ježiš vzdaluje kresťanstvo od hodnôt, ako je bezpečnosť alebo stabilita, a zameriava ho na podstupovanie rizika, misiu a dobrodružstvo s cieľom zlepšiť svet.

14.05.2024

V jednom zo svojich listov svätý Josemaría vyslovuje diagnózu, ktorá je aktuálna aj dnes: „Často aj medzi

katolíkmí, ktorí sa zdajú zodpovední a zbožní, sa vyskytuje omyl, ktorý ich núti myslieť si, že sú povinní plniť si len svoje rodinné a náboženské povinnosti, a o občianskych povinnostiach nechcú takmer ani počuť.“¹ Ďalej upresňuje, že zvyčajne „nejde o sebeckosť: je to jednoducho nedostatočná formácia, pretože im nikto nikdy nevysvetlil, že cnosť zbožnosti je súčasťou kardinálnej cnosti spravodlivosti – a zmysel pre kresťanskú solidaritu sa konkretizuje aj v aktívnej prítomnosti v občianskej spoločnosti, v tomto rozpoznávaní a prispievaní k riešeniu celospoločenských problémov.“²

Individualistické kresťanstvo?

Tieto nedostatky vo formovaní kresťanského svedomia nie sú spôsobené len problémami v katechéze alebo náboženskej výchove, ale sú aj dôsledkom

mentálnych a sociálnych premien, ktoré prišli s modernou dobou. Sú do veľkej miery dôsledkom novej kultúry, ktorá sa dostáva ľuďom pod kožu takmer od narodenia.

To vysvetľuje Benedikt XVI. vo svojej encyklike *Spe salvi*, keď sa pozastavuje nad tým, ako v modernej dobe vznikla myšlienka, že „Ježišovo posolstvo je striktne individualistické a týka sa iba jednotlivca“³; alebo aj nad tým „ako sa prišlo k tomu, že ‚spása duše‘ je interpretovaná ako únik pred zodpovednosťou za celok a že v dôsledku toho je program kresťanstva považovaný za egoistické hľadanie spásy.“⁴ Obidve myšlienky, ako vysvetľuje, by boli výsledkom sekularizácie kresťanského pojmu nádeje. Stalo sa to, že v modernej dobe vedecký pokrok a nové formy spoločenskej organizácie otvorili veľké možnosti, ktoré viedli k myšlienke, že ľudia môžu obnoviť ‚stratený raj‘ výlučne vlastnými

silami. Vykúpenie sveta sa tak stalo niečím, čo sa už neočakávalo „od viery, ale od práve objaveného vzťahu medzi vedou a praxou“⁵: veda a politické štruktúry nám mali priniesť raj, ktorý náboženstvo zdanlivo sľubovalo len pre posmrtný život.

V tomto procese sekularizácie náboženstvo nezaniká, ale privatizuje sa, to znamená, že sa obmedzuje na sféru individuálneho života. Vo verejnej a sociálnej sfére sa zdá, že Boh už nie je potrebný na to, aby sme mohli čeliť ľudským výzvam. Okrem toho sa časom tvrdí, že obmedzenie náboženstva na súkromný život zabezpečí mier v spoločnostiach s občanmi, ktorí vyznávajú rôzne náboženstvá alebo sú ateisti. Toto chápanie miesta náboženstva v spoločenskom živote si často osvojujú aj samotní veriaci, a to až do tej miery, že zaujímajú postoje, ktoré sa stali terčom jednej z

najčastejších kritik náboženstva v modernej dobe. Podľa tejto kritiky by kresťanská nádej spočívala v „čistom individualizme, ktorý ponechal svet jeho biede a utiahol sa do výlučne privátnej večnej spásy“⁶. Kresťanom sa vyčíta, že pre nich nie je dôležitý tento život, ale zabezpečenie si miesta v budúcom živote.

Nič však nemôže byť vzdialenejšie skutočnosti evanjelia, ktoré nás robí blížnymi všetkých núdznych (porov. Lk 10,36-37). Naša viera „vždy v sebe obsahuje hlbokú túžbu meniť svet; odovzdávať hodnoty, zanechať po sebe niečo lepšie“.⁷ Svätý Josemaría to vyjadril dôrazne: kresťan by mal pracovať na tom, „aby bolo každý deň menej chudobných, menej nevedomých, menej duší bez viery, menej zúfalých, menej vojen, menej neistoty, viac lásky a viac pokoja.“⁸ Zároveň, ako pripomenul pápež František, Cirkev nie je mimovládna organizácia a musí sa snažiť vyhýbať

rôznym formám svetskosti⁹, a vždy klásť Krista do centra svojich činností – vrátane sociálnych činností.

Výzva prispievať k rozvoju Božieho kráľovstva tak musí harmonizovať dva princípy: na jednej strane vedomie, že toto kráľovstvo je darom¹⁰, a nie niečím, čo môžeme dosiahnuť len vlastným úsilím, na druhej strane presvedčenie, že Boh nie je ľahostajný k nášmu úsiliu vytvárať pre neho v našom živote čoraz väčší priestor. V skutočnosti je v našej moci pomôcť „otvoriť nás i svet, aby vstúpil Boh: dobro, pravda a láska (...) Náš život a svet môžeme oslobodzovať od jedov a znečistenia, ktoré by mohli zničiť prítomnosť i budúcnosť.“¹¹ Okrem toho, aj keď „sa nám, ako sa zdá, nedarí, alebo sa cítime bezmocní proti presile nepravajných síl“¹², cnosť nádeje nám umožňuje zakúsiť, že je to Boh, kto v konečnom dôsledku riadi dejiny.

Svetové krízy

Od začiatku Opus Dei svätý Josemaría vyzýval tých, ktorí sa k nemu obrátili, aby zasvätili svoj život práci pre Božie kráľovstvo s týmto vrúcnyim heslom: *Regnare Christum volumus!* Vo svojej homílii o kresťanskej nádeji napísal: „Pán nás nestvoril preto, aby tu vybudoval trvalé mesto... Ale my, Božie deti, by sme sa nemali vzdávať od pozemských vecí, kam nás Boh postavil, aby sme sa posväcovali. (...) Už od roku 1928 bez prestania kážem: je veľmi potrebné pokresťančovať celú našu spoločnosť, vnášať do všetkých jej sociálnych vrstiev nadprirodzený zmysel, tak, že sa budeme usilovať posväcovať našu bežnú dennú prácu, povolanie či zamestnanie. Tak sa každé ľudské konanie rozsvieti novou nádejou.“¹³ —

Na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutné, aby Kristus kraľoval v

srdci každého človeka, lebo Božie kráľovstvo sa nedá zredukovať na konkrétnu formu spoločenskej organizácie, ani nie je výsledkom súboru ľudských štruktúr.¹⁴ Aby mohli kresťania byť soľou a kvasom v občianskej spoločnosti, musia najprv rozvíjať svoj vzťah s Bohom.

„Kristova vláda sa má upevniť predovšetkým v srdciach (...), a to nie preto, aby každý z nich vzdával Bohu slávu nezávisle od ostatných, ale v spoločenstve s nimi v Cirkvi (...) a v samotnej občianskej spoločnosti, kde sú kresťania povolaní byť soľou a kvasom (...). Kristus plne kraľuje len v srdci tých, ktorí chcú, aby kraľoval aj v spoločnosti, v ktorej žijú.“¹⁵

Známy bod Cesty vyjadruje toto presvedčenie výstižne: „Verejné tajomstvo: svetové krízy sú krízy svätých. Boh si žiada hrstku ‚svojich vlastných‘ v každej ľudskej činnosti. A potom ... *pax Christi in regno Christi* – pokoj Kristov v kráľovstve

Kristovom.“¹⁶ Zdá sa zrejmé, že svätý Josemaría nevnímal kresťanský život len ako niečo intímne, ale ako impulz, ktorý zahŕňa všetky ľudské dimenzie vrátane tej sociálnej.¹⁷ Na inom mieste píše: „Toto je tvojou úlohou kresťanského občana: prispieť k tomu, aby Kristova láska a sloboda vládli všetkým prejavom moderného života: kultúre a ekonómii, práci a odpočinku, rodinnému životu a spoločenskému spolužitiu.“¹⁸ Kresťania, rešpektujúc slobodu druhých, sú povolaní, aby prinášali svetlo evanjelia do všetkých kútov.

Základné posolstvo Opus Dei – hľadanie Boha v práci a v každodennom živote – predpokladá, že svet je miestom stretnutia s Bohom. Druhý vatikánsky koncil nám to pripomína, keď učí, že kresťania sú povolaní vykúpiť svetské štruktúry zvnútra prostredníctvom profesionálnej

práce a spolupráce s ostatnými občanmi.¹⁹ Základom tohto učenia je pravda o stvorení: „Keďže svet a všetko, čo je v ňom – s výnimkou hriechu – je dobrý, pretože je dielom Boha, nášho Pána, kresťan v neustálom boji o to, aby sa vyhol urážke Boha – a je to pozitívny boj lásky –, by sa mal angažovať vo všetkých pozemských záležitostiach, bok po boku so svojimi spoluobčanmi; a musí brániť všetky dobré vyplývajúce z ľudskej dôstojnosti. Existuje jedno dobro, ktoré musí kresťan vždy osobitne hľadať: osobná sloboda.“²⁰

Keď svätý Josemaría hovoril o práci ako o mieste stretnutia s Bohom, hovoril o tom, že to „znamená posväcovať svoju prácu, posväcovať sa vo svojej práci, posväcovať druhých skrze svoju prácu.“²¹ Práca formuje a premieňa tak osobu, ktorá ju vykonáva, ako aj skutočnosť, na ktorú pôsobí, teda svet.²² V tomto

zmysle by sa dalo povedať, že posväcovanie prácou je zároveň spôsobom priblíženia sa k Bohu a vykúpenia časných štruktúr: človek spolupracuje na tom pohybe, ktorým Pán priťahuje všetkých k sebe (porov. Jn 12,32).

Riziko malomeštiackeho kresťanstva alebo strata zmyslu pre poslanie

„Nestaň sa malomeštiakom,“ hovorieval svätý Josemaría,²³ keď varoval pred rizikom, ktoré existuje v duchovnom živote: skončiť tak, že sa budeme vyhýbať všetkému, čo si vyžaduje námahu, a tak ignorovať požiadavky, ktoré sa tiahnu celým evanjeliom. Nasledujúce riadky z Brázdy zobrazujú toto malomeštiacke kresťanstvo s nádychom irónie: „Ideologicky si dobrý katolík. Páči sa ti prostredie nášho študentského domova... Škoda len, že svätá omša nie je o dvanástej,

prednášky popoludní a štúdium po večeri, po vychutnaní si jedného alebo dvoch pohárikov koňaku! – Tento tvoj ‚katolicizmus‘ nezodpovedá pravde, zostáva obyčajným malomeštiactvom.“²⁴ —

Je dôležité si uvedomiť, že o malomeštiackom kresťanstve možno hovoriť aj v inom zmysle, ktorý dopĺňa prvý. Je to koncepcia náboženského života, v ktorej sa zatienil alebo zabudol silný zmysel pre poslanie evanjeliového posolstva. V tomto poňatí sa duchovný život zvykne redukovať na osobné plnenie morálnych noriem a rad zbožných praktík. Zdá sa, že zabúdame na prosbu modlitby Otče náš – *príd kráľovstvo tvoje* –, ktorá vedie veriacich k tomu, aby svojou prácou a modlitbou premieňali svet. Ak použijeme slová svätého Josemaríu, výzva „posväcovať iných prácou“ by sa v najlepšom prípade zredukovala na individuálny apoštolát bez

horizontu premeny sveta; alebo by sa skryla za predchádzajúce výzvy „posväcovať prácou a posväcovať sa prácou“, ktoré by tak stratili väčšinu zmyslu svojej existencie.

Malomeštiacke kresťanstvo v tomto druhom zmysle by bolo jedným z prejavov individualistického poňatia náboženstva, pred ktorým varoval Benedikt XVI. Opäť tu nemáme ani tak do činenia s ovocím individuálnej voľby, ako skôr s výsledkom koncepcie života, ktorá takmer nepostrehnuteľne, prostredníctvom kultúry a vzdelania, formuje mentalitu ľudí. Hoci pojem *meštiak* označuje spoločenské postavenie (dobře situovaní ľudia, ktorí v živote netrpeli veľkou núdzou a nemuseli vynakladať osobitné úsilie, aby získali to, čo chcú), keď tu hovoríme o meštiackom alebo malomeštiackom kresťanstve, nechceme povedať, že je to niečo špecifické pre túto sociálnu skupinu. V skutočnosti ide o

mentalitu, ktorú možno nájsť medzi ľuďmi patriacimi do rôznych sociálnych vrstiev a podľa ktorej je najvyššou hodnotou, o ktorú sa treba v živote usilovať, stabilita. Svätý Josemaría vo svojich spisoch nabáda ľudí, aby sa vymanili z tejto koncepcie: „Tvojou povinnosťou je nadviazať kontakt s tými, ktorí ťa obklopujú, zobudiť ich z hlbokého spánku, otvoriť im nové a široké horizonty v ich malomeštiackom a egoistickom živote, sväto im skomplikovať život, aby zabudli na seba samých a porozumeli problémom iných.“²⁵

Z náboženského hľadiska je malomeštiacka mentalita problematická, lebo má tendenciu vyhasínať zmysel pre poslanie. Malomeštiacky kresťan hľadá predovšetkým pokoj a bezpečnosť. Naopak tí, ktorí zistia, že majú v živote poslanie, niečo dôležité, čo majú dosiahnuť, sú ochotní riskovať

a púšťať sa do dobrodružstiev s neistým koncom. Evanjelium je v tomto smere veľmi názorné.

Napríklad v tom, že nám ukazuje, ako Peter, Jakub a Ján „opustili všetko a išli za ním“ (Lk 5, 11); v prirovnaní Božieho kráľovstva k ukrytému pokladu, pre ktorý je človek ochotný predať všetko (Mt 13, 44); alebo v zachytení Ježišových slov adresovaných zákonníkovi, ktorý hovorí, že je pripravený nasledovať ho, kamkoľvek pôjde: „Líšky majú svoje skrýše a nebeské vtáky hniezda, ale syn človeka nemá kde hlavu skloniť“ (Mt 8,20).

Iste, ľudia vždy potrebujú aspoň minimálnu istotu, najmä v neistých časoch, ako sú tie súčasné. Problém nastáva, keď sa istota alebo stabilita stanú dominantnými hodnotami, cieľom života, o ktorý sa usilujeme. Tí, ktorí si osvoja takúto mentalitu, takmer nepociťujú potrebu veci zlepšovať a majú tendenciu uspokojiť

sa s tým, čo majú, lebo si nechcú komplikovať život. Naopak, zmysel pre poslanie, ktorý je súčasťou DNA kresťanstva, vedie človeka k tomu, aby žil život ako dobrodružstvo a premýšľal o tom, ako čo najlepšie slúžiť Bohu a druhým prostredníctvom svojho povolania.

Ježišovo stretnutie s bohatým mladíkom je v tomto ohľade nemenej výrečné. Tento mladík je prototypom malomeštiackeho kresťana: človeka, ktorý zachováva prikázania, má dobrú vôľu a dokonca ušľachtilé túžby, ale nie je schopný riskovať nasledovanie Ježišovej výzvy. Prekážkou je bohatstvo, ktoré možno chápať tak v doslovnom zmysle materiálnych statkov, ako aj v zmysle spoločenského postavenia či istoty. Keď mu Ježiš hovorí: „Jedno ti ešte chýba. Chod', predaj všetko, čo máš, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma!“ (Mk 10, 21), vyzýva ho, aby sa

vzdal svojich istôt a úplne mu dôveroval.

Kresťan je „bytosťne spoločenský“.

Scéna s bohatým mladíkom ukazuje, že jedným z hlavných problémov malomeštiackeho kresťanstva je, že redukuje kresťanstvo na morálku. Hoci evanjelium obsahuje morálne vyjadrenie a má praktické morálne dôsledky, nie je jadrom kresťanského života. Podstatou kresťanstva nie je byť „dobrým človekom“, ale stretnúť sa s osobou Ježiša Krista a stotožniť sa s ním – jediným, kto je skutočne dobrý (porov. Mk 10, 18). To, čo pohlo Petra, Jakuba a Jána, aby všetko zanechali, nebol etický ideál, ale fascinácia z objavenia Mesiáša.

Dalo by sa povedať, že v malomeštiackom kresťanstve je náboženský život čímsi nudným a predpokladateľným: niekoľko praktík

zbožnosti, niekoľko sviatostí, potreba bojovať a spoveď ako „čistiareň“ na odstránenie škvŕn²⁶. Na druhej strane skutočnú zbožnosť vždy sprevádzajú prekvapenia, postupné obrátenia a objavovanie nových horizontov, ktoré zvyčajne nie sú plodom mimoriadnych zážitkov, ale vytrvalosti vo vzťahu k Bohu.²⁷

Malomeštiacke kresťanstvo môže viesť aj k deformácii evanjelia, pred ktorou varoval Benedikt XVI. v *Spe salvi*: myslieť si, že jedinou dôležitou vecou je spasiť sa.²⁸ Iste, Boží súd bude osobný a my nemôžeme byť zodpovední za rozhodnutia, ktoré slobodne urobil niekto iný. No kresťanský život nevedie k „sebeckej“ dokonalosti, ktorá nás uzatvára do seba, ale kladie stredobod života mimo nás: v sebadarovaní, službe, zriekaní sa, napodobňovaní. Človek nie je spasený sám v tom zmysle, že by bol nezávislý od iných. Preto sa nás pri osobnom súde budú pýtať,

ako sme prispeli k priblíženiu sveta k Bohu tým, že sme sa zapojili do života tých, ktorí kráčajú spolu s nami (porov. Mt 25, 31 - 46). Musíme sa teda pýtať sami seba, ako sa staráme o dobro svojich blížnych: ako ich sprevádzame, utešujeme, povzbudzujeme.

V liste citovanom na začiatku svätý Josemaría potvrdzuje, že „kresťan nemôže byť individualista, nemôže zanedbávať druhých, nemôže žiť sebecky, otočený chrbtom k svetu: je v podstate spoločenský, je zodpovedným členom mystického Kristovho tela. (...) Naša apoštolská činnosť prispeje k pokoju, k spolupráci ľudí medzi sebou, k spravodlivosti, k tomu, aby sa zabránilo vojnám, izolácii, národnému egoizmu a osobnému egoizmu: pretože všetci si uvedomia, že sú súčasťou veľkej ľudskej rodiny, ktorú vedie Božia vôľa k dokonalosti. Takto pomôžeme odstrániť túto

úzkosť, tento strach z budúcnosti bratovražednej nevraživosti a potvrdíme pokoj a harmóniu v dušiach a v spoločnosti: toleranciu, porozumenie (...) a lásku.²⁹

Na tých istých stránkach sa svätý Josemaría delí o jedno zo svojich veľkých želaní: „Chcel by som, aby Katechizmus kresťanskej náuky pre deti jasne učil, aké sú pevné body, z ktorých nemožno ustúpiť, keď človek tak či onak koná vo verejnom živote; a zároveň, aby potvrdzoval povinnosť konať, nezdržiavať sa, spolupracovať v službe spoločnému dobru s lojalitou a osobnou slobodou.

30

To sú tie zdroje, z ktorých vychádza sociálne učenie Cirkvi a ktoré vystupujú do popredia v koncepcii kresťanského života, ktorá sa zameriava na náboženské a rodinné povinnosti, ale zabúda na občianske povinnosti³¹. Duchovný život nie je

niečo „čisto intímne“, ani povolanie uskutočňovať Božie kráľovstvo nemožno stotožňovať len s osobnou apoštolskou horlivosťou. Musí tu byť aj túžba zlepšiť svet prostredníctvom svojej práce, či už vo verejnej sfére alebo doma. A to si vyžaduje chápať svoje povolanie ako službu, teda ako prostriedok služby Bohu a druhým. „Potrebujeme, aby Pán rozšíril naše srdce, aby nám dal srdce podľa svojho srdca, aby doň vstúpili všetky potreby, bolesti a utrpenia mužov a žien našej doby, najmä tých najslabších.“³²

Skutočnosť, že niektoré zákony a spôsoby života sa vzdialili od posolstva evanjelia, by nás mala viesť k zamysleniu sa nad tým, čo ešte my kresťania môžeme urobiť. A tiež k zamysleniu sa nad tým, čo sme mohli urobiť lepšie: prečo sme možno niekedy zlyhali, keď sme neboli kvasom, soľou, svetlom. Pokiaľ to, ako zdôrazňuje svätý Josemaría, nie

je spôsobené sebeckým alebo zlou vôľou, ale medzerami vo formácii³³, stojí za to sa pýtať: čo by nám ešte mohlo chýbať pri odovzdávaní viery? Tam, kde sa rozšírilo malomeštiacke kresťanstvo, bude potrebné znovu prebudiť zmysel pre poslanie, aby sme sa dali do služieb toho Božieho kráľovstva, ktoré je už medzi nami.³⁴

José María Torralba

.....

1 Svätý Josemaría, List 3, č. 46.

2 Tamtiež.

3 Benedikt XVI., Spe Salvi, č. 16.

4 Tamtiež, č. 16.

5 Tamtiež, č. 17.

6 Tamtiež, č. 13.

7 František, Evangelii gaudium, č. 183.

8 Svätý Josemaría, List 8, č. 1.

9 František, Homília, 16. 5. 2020.

10 Spe salvi, č. 35.

11 Tamtiež.

12 Tamtiež.

13 Svätý Josemaría, Boží priatelía, č. 210.

14 Porovnaj Spe Salvi, č. 24-25.

15 E. Burkhardt - J. López, Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría, Rialp, Madrid, 2011, zv. 1, s. 411-412.

16 Svätý Josemaría, Cesta, č. 301.

17 Porov. k tomu E. Burkhardt - J. López, Vida cotidiana y santidad, diel I, s. 412.

18 Svätý Josemaría, Brázda, č. 302.

19 Porov. k tomu Lumen gentium, č. 36.

20 Svätý Josemaría, Íst s Kristom, č. 184.

21 Svätý Josemaría, Rozhovory, č. 55.

22 Porov. Ján Pavol II., Laborem Exercens, č. 5-6.

23 Svätý Josemaría, Vyhňa, č. 936.

24 Brázda, č. 716.

25 Vyhňa, č. 900.

26 Porov. František, Homília, 21. 3. 2017.

27 Porov. Vyhňa, č. 570.

28 Spe Salvi, č. 13-14.

29 Svätý Josemaría, List 3, č. 37-38.

30 Tamtiež, č. 45.

31 Tamtiež, č. 46.

32 Msgr. F. Ocáriz, Vo svetle evanjelia, s. 199-200.

33 Porov. napr. Svätý Josemaría, List 3, č. 46.

34 Porov. Lk 17,20.

José María Torralba

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sk-sk/article/
malomestiacke-krestanstvo/](https://dev.opusdei.org/sk-sk/article/malomestiacke-krestanstvo/)
(06.08.2025)